

Natuurtoets rotonde N470- Komkommerweg te Pijnacker

3 mei 2013

Natuurtoets rotonde N470- Komkommerweg te Pijnacker

**Toetsing op Flora- en faunawet, belangrijk weidevogelgebied,
afpalingsrecht van de eendenkooi en EHS**

Verantwoording

Titel	Natuurtoets rotonde N470-Komkommerweg te Pijnacker
Opdrachtgever	Gemeente Pijnacker-Nootdorp
Projectleider	F. Aarts
Auteur(s)	B. van Dam
Tweede lezer	Roland van der Vliet, Specialist Ecologie
Uitvoering veldwerk	B. van Dam (4 maart 2013)
Projectnummer	1215276
Aantal pagina's	29 (exclusief bijlagen)
Datum	3 mei 2013
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
BU Meten, Inspectie & Advies
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
Telefoon +31 30 28 24 82 4
Fax +31 30 28 89 48 4

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding.....	9
1.1 Aanleiding en doel	9
1.2 Natuurwetgeving	9
1.3 Methode	10
1.4 Belangrijke uitgangspunten	11
2 Locatie, ontwikkeling en aanwezige soorten.....	11
2.1 Situatie en beoogde ontwikkeling	11
2.1.1 Situatie	11
2.1.2 Beoogde ontwikkeling	13
2.2 Soortverspreiding	13
2.2.1 Flora	13
2.2.2 Grondgebonden zoogdieren.....	14
2.2.3 Vleermuizen	14
2.2.4 Vogels	15
2.2.5 Amfibieën	15
2.2.6 Reptielen	15
2.2.7 Vissen.....	16
2.2.8 Dagvlinders	16
2.2.9 Libellen	16
2.2.10 Overige ongewervelden	16
2.3 Samenvatting aanwezige tabel 2/3-soorten en broedvogels.....	16
3 Toetsing Flora- en faunawet.....	18
3.1 Inleiding	18
3.2 Overzicht effecten	18
3.3 Toetsing aanwezige soorten	18
3.3.1 Vogels	19
3.3.2 Vissen.....	19
3.3.3 Overige ongewervelden	19
3.4 Conclusies toetsing Flora- en faunawet	20
4 Toetsing bijzonder weidevogelgebied	20
4.1 Soortverspreiding	21
4.2 Oppervlakteverlies.....	22

4.3	Effecten door geluid	22
4.4	Effecten door licht.....	22
4.5	Effecten door landschapselementen	23
4.6	Conclusies toetsing belangrijk weidevogelgebied	23
5	Toetsing EHS	24
5.1	Aantasting oppervlakte	24
5.2	Aantasting functionaliteit	24
5.3	Conclusies toetsing EHS	25
6	Conclusies en aanbevelingen	25
6.1	Conclusies	25
6.1.1	Flora en faunawet.....	25
6.1.2	Belangrijk weidevogelgebied	26
6.1.3	Afpalingsrecht.....	26
6.1.4	EHS	26
6.2	Aanbevelingen.....	26
7	Literatuur.....	28

Bijlage(n)

- 1 Overzichtskaart
- 2 Toelichting natuurwetgeving

1 Inleiding

Gemeente Pijnacker-Nootdorp heeft het voornemen om een rotonde in het tracé van de N470 tussen Pijnacker en Delfgauw te realiseren. Dit hoofdstuk bevat achtergrondinformatie over de natuurwetgeving die bij dit project relevant is, en de wijze van toetsing hieraan.

1.1 Aanleiding en doel

Bij alle ruimtelijke ingrepen en plannen dient onderbouwd te worden of het voornemen 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Al tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk gemaakt te worden of er (mogelijk) sprake is van effecten op beschermde natuurwaarden, of er voldoende mogelijkheden zijn om eventuele effecten te mitigeren of compenseren, en of hiervoor een ontheffing- of vergunningsplicht geldt.

In opdracht van de gemeente Pijnacker-Nootdorp heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor het realiseren van een rotonde in het tracé van de N470. De omvang en aspecten van de beoogde ontwikkelingen zijn nader beschreven in hoofdstuk 2.

In deze rapportage wordt antwoord gegeven op de volgende vragen:

- Welke natuurwetgeving is van belang en vormt het kader van deze toetsing?
- In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met deze wetgeving?
- Welke consequenties zijn daar aan verbonden?
- Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

1.2 Natuurwetgeving

De huidige natuurwetgeving kan worden onderverdeeld in soortbescherming en gebiedsbescherming. Soortbescherming wordt gewaarborgd door de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt inheemse dier- en plantensoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategorieën. Voor alle activiteiten met een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten is toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk. Gebiedsbescherming wordt gewaarborgd door de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) en de Wet op de ruimtelijke ordening (Wro). De Nb-wet beschermt Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten. Voor activiteiten met een mogelijk effect op deze gebieden is toetsing aan de Nb-wet noodzakelijk. In de Wro is de planologische bescherming van gebieden aangemerkt als Ecologische Hoofdstructuur vastgelegd. Toetsing hieraan vindt primair plaats bij ruimtelijke procedures en andere vergunningaanvragen.

De beoogde planlocatie is gelegen ten zuiden van Pijnacker in de provincie Zuid-Holland. De afstand tot het meest nabije Natura 2000-gebied 'Westduinpark en Wapendal' bedraagt 13 kilometer. De afstand tot het meest nabij gelegen deel van de Ecologische hoofdstructuur (EHS) bedraagt ongeveer 200 m¹. Gezien het lokale karakter van de ingreep worden effecten op Natura 2000-gebieden niet verwacht. Wel grenst het plangebied aan de EHS en aan belangrijk weidevogelgebied. Het beschermingsregime van belangrijke weidevogelgebieden is vastgesteld in het compensatiebeginsel van de provincie Zuid-Holland. Ook is er een eendenkooi nabij het plangebied aanwezig waardoor het plangebied onder het afpalingsrecht valt. Om eventuele knelpunten met betrekking tot het afpalingsrecht te toetsen wordt een effect op de aanwezigheid en het broedsucces van eenden getoetst. Deze toetsing richt zich daarom op het beschermingsregime van de Flora- en faunawet, de EHS en belangrijk weidevogelgebied en het afpalingsrecht.

Samengevat zijn voor de beoogde ontwikkeling van toepassing:

- Flora- en faunawet
- Belangrijk weidevogelgebied
- Afpalingsrecht
- EHS

In de Flora- en faunawet wordt onderscheid gemaakt in drie tabellen beschermde soorten: tabel 1-soorten (niet bedreigd), tabel 2-soorten (beschermde) en tabel 3-soorten (strikt beschermd). Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer, onderhoud of gebruik. Deze soorten worden in dit rapport niet specifiek benoemd. Wel worden broedende vogels behandeld omdat alle broedende vogels, hun vaste verblijfplaatsen en de functionele leefomgeving van de verblijfplaatsen beschermd zijn. In de Flora- en faunawet is tevens een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. Een uitgebreide beschrijving met betrekking tot de Flora- en faunawet is opgenomen in bijlage 2.

1.3 Methode

De mogelijke aanwezigheid van beschermde planten- en/of diersoorten is in eerste instantie bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Een oriënterend veldbezoek op 4 maart 2013
- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en –data
- Bundelen van eerder uitgevoerd onderzoek (Bureau Waardenburg, 2005, Mostert & Schenkeveld, 2010 en Tauw, 2012 met kenmerk R001-478218ARY-mya-V01-NL)
- Deskundigenoordeel

Het oriënterende veldbezoek betreft geen volledige inventarisatie, maar is erop gericht te controleren in hoeverre soorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen of in hoeverre de locatie voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen.

¹ Een groot deel van de EHS in de polder valt sinds de herijking (vastgesteld 30-01-2013) in de categorie: Geen internationaal doel; in onderzoek bij gebiedspartijen. Het betreft daarom mogelijk geen EHS meer. In de toetsing gis het echter getoetst als zijnde EHS (worst case).

Natuurtoets rotonde N470- Komkommerweg te Pijnacker

Bij ecologische veldwerkzaamheden is een volledige garantie ten aanzien van de aanwezige soorten soms niet te geven. Door de inzet van ter zake kundige ecologen wordt onze onderzoekskwaliteit zoveel mogelijk gewaarborgd. Mede in dit kader is Tauw aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, een samenwerkingsverband van adviesbureaus die ecologisch advieswerk geven en ecologisch onderzoek verrichten, opgericht met als doel de kwaliteit van ecologische advisering te verbeteren.

Op basis van het oriënterende veldbezoek, eerder uitgevoerd (soortgericht) onderzoek, habitateisen van soorten en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden en/of aantoonbaar aanwezig zijn op basis van inventarisaties. De beoogde ontwikkeling is vervolgens getoetst op deze selectie van soorten.

Ten aanzien van vigerend beleid, soortspecifieke informatie en andere gegevens is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Een totaaloverzicht van deze bronnen is opgenomen in hoofdstuk 7.

1.4 Belangrijke uitgangspunten

- De toetsing heeft alleen betrekking op de rotonde. Het aanleggen en in gebruik nemen van de verbindingsweg (Komkommerweg) maakt geen deel uit van deze toetsing
- Er worden geen bomen of struiken geveld
- Er worden geen gebouwen gesloopt
- Er wordt uitsluitend overdag gewerkt

2 Locatie, ontwikkeling en aanwezige soorten

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de huidige en toekomstige staat en gebruik van de planlocatie en de verwachte beschermde soorten op basis van verspreidingsgegevens het oriënterende veldbezoek en deskundigenoordeel.

2.1 Situatie en beoogde ontwikkeling

2.1.1 Situatie

Figuur 2.1 geeft de globale ligging van het plangebied weer. Het plangebied bevindt zich in het tracé van de N470 ter hoogte van de Komkommerweg. De N470 loopt door de Zuidpolder van Delfgauw. De polder bestaat hoofdzakelijk grasland waarin watergangen en moerasgebiedjes gelegen zijn. Een aantal percelen ligt ten noorden van de weg en het plangebied. Het grootste deel van de polder ligt ten zuiden van het plangebied. In het zuidelijke deel van de polder is een eendenkooi gelegen. Een moerasgebied bevindt zich direct ten zuiden van de N470 en ten westen van het plangebied.

Ten noorden, oosten en westen van het plangebied zijn kassen en woningen gebouwd. Ten oosten van de polder is de woonwijk Keijzershof in ontwikkeling. Figuur 2.1 geeft de globale ligging weer van het gebied waar de ingreep is gepland. In figuur 2.2 staat een aantal foto's die een beeld geven van de huidige situatie. Deze foto's zijn tijdens het oriënterende veldbezoek op 04-03-2013 genomen.

Figuur 2.1 Ligging plangebied (globaal begrensd)

Figuur 2.2 De foto links boven toont de watergang die in het plangebied ligt. De foto rechts boven toont het aangrenzende perceel waarop recentelijk stalmest is opgebracht. Links onder is de aarden wal te zien die langs de N470 ligt. De foto rechts onder geeft een overzicht van het grasland ten zuiden van de N470. Op de voorgrond is de watergang te zien die langs het plangebied ligt en op de horizon is de eenkendooi te zien.

2.1.2 Beoogde ontwikkeling

De beoogde ontwikkeling is de aanleg van een rotonde in het tracé van de N470. Door de aanleg van de rotonde zal de weg plaatselijk breder worden en meer ruimte in beslag nemen. Het is daarom noodzakelijk om de watergang die parallel ten zuiden aan de N470 ligt te vergraven. Ook zal een deel grasland plaats maken voor de rotonde. De rotonde wordt voorzien van een ontsluiting naar het noorden (Komkommerweg) maar de aanleg van deze verbindingsweg maakt geen deel uit van deze natuurtoets. Er worden zes lichtmasten rond de rotonde geplaatst.

2.2 Soortverspreiding

Hier zijn de aanwezige door de Flora- en faunawet beschermde soorten geselecteerd. Op basis van verschillende literatuurbronnen is nader bekeken welke beschermde soorten in of in de omgeving van het plangebied voorkomen. Op basis van habitateisen, het oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel is een selectie gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden.

2.2.1 Flora

Volgens algemene verspreidingsgegevens ligt het plangebied in het verspreidingsgebied van een aantal relevante beschermde soorten (vaat)planten. Dit zijn enkele orchissen (brede orchis, rietorchis, veenorchis, gevlekte orchis en bosorchis), wilde gagel en enkele beschermde muurplanten zoals zwartsteel. Omdat er geen muren worden gesloopt is een negatief effect op muurplanten op voorhand uitgesloten. Bij het oriënterende veldbezoek (04-03-2013) is een indruk verkregen van de aanwezige standplaatsen en is gekeken naar de aanwezige soorten (vaat)planten. Op de plaats waar de rotonde is beoogd is een wegberm en een watergang aangetroffen waar de vegetatie een voedselrijke en verstoorde situatie kenmerkt. Op het aangrenzende grasperceel is recentelijk stalmest opgebracht. Er zijn geen geschikte groeiplaatsen voor relevante beschermde soorten (vaat)planten aangetroffen.

In een eerder uitgevoerde natuurtoets is vastgesteld dat er in de Zuidpolder van Delfgauw geen relevante beschermde soorten (vaat)planten voorkomen en dat de polder floristisch niet heel rijk is (Mostert & Schenkeveld, 2010). In 2011 is door Tauw ook een vegetatieopname uitgevoerd (Tauw, 2012), waarbij is vastgesteld dat de percelen die aan het plangebied grenzen niet van geschikt habitat voor beschermde planten voorzien. Een effect op relevante beschermde soorten (vaat)planten is daarom op voorhand uitgesloten.

2.2.2 Grondgebonden zoogdieren

Volgens algemene verspreidingsgegevens ligt het plangebied alleen in het verspreidingsgebied van waterspitsmuis. Deze soort is echter sinds 2005 niet meer vastgesteld in de Zuidpolder van Delfgauw (Mostert & Schenkeveld, 2010). Verder worden er volgens verspreidingsgegevens (www.zoogdieratlas.nl) en eerder uitgevoerd onderzoek (Bureau Waardenburg, 2005) alleen algemene soorten zoogdieren verwacht. Een effect op relevante beschermde grondgebonden zoogdieren is daarom op voorhand uitgesloten.

2.2.3 Vleermuizen

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld. Volgens de verspreidingsgegevens (www.zoogdieratlas.nl) en deskundigenoordeel zijn gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis in het plangebied te verwachten. Vleermuizen maken van hun leefomgeving op drie verschillende manieren gebruik.

Verblijfplaats

Holtes en spleten in bomen en gebouwen worden door vleermuizen als verblijfplaats gebruikt (Limpens et al., 2004). Er zijn geen elementen in het plangebied aanwezig die als verblijfplaats gebruikt kunnen worden. Het is dan ook uitgesloten dat er een verblijfplaats in het plangebied aanwezig is.

Vliegroute

Om zich van verblijfplaats naar foerageergebied te verplaatsen maken vleermuizen gebruik van geleidende lijnvormige elementen. Deze elementen zijn bijvoorbeeld gebouwen, bomen en struiken (Limpens et al., 2004). Omdat de rosse vleermuis niet afhankelijk is van geleidende elementen is een effect op vliegroutes van deze soort op voorhand uitgesloten. Bij eerder uitgevoerd onderzoek (Mostert & Schenkeveld, 2010) is door het uitvoeren van soortgericht onderzoek vastgesteld dat de opgaande begroeiing in en in de nabijheid van de Zuidpolder van Delfgauw door gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger als vliegroute wordt gebruikt. Gewone dwergvleermuis gebruikt vooral de watergangen als vliegroute. Tijdens het oriënterende veldbezoek zijn geen elementen aangetroffen die voor vleermuizen interessant zijn als vliegroute. In de nabijheid van de rotonde is bijvoorbeeld geen opgaande begroeiing aanwezig. Wel zijn er watergangen in de nabijheid van de beoogde rotonde aanwezig. Er zijn in de omgeving voldoende alternatieve vliegroutes aanwezig. Een negatief effect op vliegroutes van vleermuizen is daarom op voorhand uitgesloten.

Foerageergebied

Veel soorten vleermuizen foerageren nabij bomen, struiken en gebouwen. Rosse vleermuis foerageert hoog boven open terrein (Limpens et al., 2004). Het is niet uitgesloten dat gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger de opgaande begroeiing en/of gebouwen in de nabijheid van het plangebied gebruiken als foerageergebied. Ook is het niet uit te sluiten dat rosse vleermuis het open terrein en het oppervlaktewater als foerageergebied gebruikt.

In mei 2010 is onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen uitgevoerd (Mostert & Schenkeveld, 2010). Er is destijds vastgesteld dat gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis in de nabijheid van het plangebied foerageren maar het plangebied speelt hierin geen belangrijke rol. Laatvlieger is soms in het oostelijke deel van de Zuidpolder van Delfgauw aanwezig. Er is maar één waarneming van rosse vleermuis. Gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis maken vooral gebruik van de opgaande begroeiing en watergangen in bebouwd gebied.

Samenvattend kan niet worden uitgesloten dat de opgaande begroeiing van belang is als foerageergebied en vliegroute van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Het zwaartepunt van deze soorten ligt echter op plaatsen waar meer opgaande begroeiing aanwezig is en niet op de plek waar de rotonde beoogd is. Ook wordt er ten behoeven van de beoogde ontwikkeling geen bomen of struiken geroid. Er zijn geen grote aantallen rosse vleermuizen aangetroffen boven het plangebied. Effecten op vleermuizen worden daarom op voorhand uitgesloten.

2.2.4 Vogels

Volgens verspreidingsgegevens (www.sovon.nl) ligt het plangebied in het algemene verspreidingsgebied van een aantal soorten uit categorie 1 t/m 4 en categorie 5 (LNV, 2009). In het plangebied is geen opgaande begroeiing of bebouwing aanwezig. Dit sluit de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van soorten uit categorie 1 t/m 4 en categorie 5 uit. Gezien de lokale ingreep is ook een eventueel negatief effect op de functionele leefomgeving van een vaste rust- en verblijfplaats uitgesloten. Het is niet uitgesloten dat een aantal soorten algemene broedvogels in het plangebied broedt. Zo kunnen bijvoorbeeld wilde eend, meerkoet en waterhoen in de watergangen en oevers van de watergangen broeden.

2.2.5 Amfibieën

Op basis van verspreidingsgegevens (Creemers et al., 2009) is vastgesteld dat er alleen algemene soorten in en in de nabijheid van het plangebied te verwachten zijn. Op de locatie waar de ontwikkeling is beoogd is geen geschikt habitat voor relevante beschermde amfibieën aangetroffen. Een negatief effect op populaties van beschermde amfibieën is daarom op voorhand uitgesloten.

2.2.6 Reptielen

Op basis van verspreidingsgegevens (Creemers et al., 2009) is vastgesteld dat het plangebied buiten het algemene verspreidingsgebied van relevante beschermde soorten ligt. Een negatief effect op populaties van beschermde soorten reptielen is dan ook op voorhand uitgesloten.

2.2.7 Vissen

Volgens verspreidingsgegevens (Creemers et al., 2009) ligt het plangebied in het algemene verspreidingsgebied van kleine modderkruiper en bittervoorn. Het is niet uitgesloten dat deze soorten in watergangen in en in de nabijheid van het plangebied voorkomen.

2.2.8 Dagvlinders

Op basis van verspreidingsgegevens (Bos et al., 2006) worden binnen of nabij het plangebied geen beschermde dagvlinders verwacht (hoewel een enkel zwervend exemplaar nooit is uit te sluiten). Gezien het de afwezigheid van geschikt biotoop, is geen sprake van een negatief effect op populaties van beschermde dagvlinders.

2.2.9 Libellen

Diverse libellen zijn in de Flora- en faunawet beschermd. Op basis van verspreidingsgegevens (Dijkstra et al., 2002) worden binnen of nabij het plangebied geen beschermde libellen verwacht (hoewel net als bij dagvlinders een enkel zwervend exemplaar nooit is uit te sluiten). Gezien de afwezigheid van geschikt biotoop, is geen sprake van een negatief effect op populaties van beschermde libellen.

2.2.10 Overige ongewervelden

Als ongewervelden zijn in de Flora- en faunawet naast dagvlinders en libellen ook enkele kevers (zoals het vliegend hert, brede geelrandwaterroofofkever, gestreepte waterroofofkever), weekdieren (zoals de platte schijfhoren) en een kreeftachtige (rivierkreeft) beschermd door de Flora- en faunawet. Het plangebied ligt in het algemene verspreidingsgebied van platte schijfhoren. Het plangebied en directe omgeving voorzien voor geen van de andere soorten in een geschikt habitat en/of bevat geen geschikte (landschaps)elementen. De aanwezigheid van en effecten op deze soorten worden dan ook uitgesloten. Dat platte schijfhoren in de watergangen in en in de nabijheid van het plangebied voorkomt kan niet worden uitgesloten (Bureau Waardenburg, 2005).

2.3 Samenvatting aanwezige tabel 2/3-soorten en broedvogels

Op basis van de verspreidingsgegevens uit de beschikbare literatuurbronnen en het oriënterende veldbezoek zijn in tabel 2.1 de soorten weergegeven, waarvan verwacht wordt dat deze in of in de nabije omgeving van het plangebied voor kunnen komen. In de tabel zijn de zwaarder beschermde soorten opgenomen (Flora- en faunawet tabel 2 en 3). De licht beschermde soorten (tabel 1) waarvoor veelal een vrijstelling geldt zijn niet genoemd. Rode Lijstsoorten zonder beschermde status zijn evenmin opgenomen. Wel zijn broedvogels genoemd omdat alle broedende vogels, hun vaste rust- en verblijfplaats en de functionele leefomgeving van de rust- en verblijfplaats beschermd zijn.

Tabel 2.1 Beschermden soorten (tabel 2/3-soorten en broedvogels) die op basis van verspreidingsgegevens, veldbezoek en deskundigenoordeel in of in de nabije omgeving van het plangebied verwacht worden

Soortgroep	Verwachte soorten (tabel 2/3)
Vogels (algemeen)	Diverse (algemene) broedvogels
Vissen	Kleine modderkuiper (tabel 2), bittervoorn (tabel 3) in de watergangen in en in de nabijheid van het plangebied
Overige ongewervelden	Platte schijfhoorn (tabel 3) in de watergangen in en in de nabijheid van het plangebied

3 Toetsing Flora- en faunawet

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vragen: In welke mate worden door de Flora- en faunawet beschermde soorten planten of dieren door de beoogde activiteiten beïnvloed en zijn hiervoor mitigerende maatregelen en/of ontheffing noodzakelijk?

3.1 Inleiding

De jurisprudentie ten aanzien van te treffen maatregelen in het kader van de Flora- en faunawet is voortdurend aan veranderingen onderhevig. Recentelijke uitspraken van de Raad van State geven aan dat alleen wanneer maatregelen gericht zijn op het geheel en vooraf voorkomen van effecten (en overtreding verbodsbepalingen) de term 'mitigatie' gebruikt mag worden. Wanneer maatregelen gericht zijn op het wegnemen van (aanvankelijk) optredende effecten, dienen deze als 'compensatie' aangemerkt te worden. In dat geval is dus ook sprake van een overtreding van verbodsbepalingen en is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk.

3.2 Overzicht effecten

De beoogde (ruimtelijke) ingreep heeft een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten. Hierbij is onderscheid te maken tussen tijdelijke en permanente invloeden die effecten kunnen veroorzaken. Dit zijn:

Tijdelijke invloeden:

- Geluid bij grondwerken
- Licht tijdens de bouwfase
- Verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen en machines
- Verleggen van een watergang

Permanente invloeden:

- Aanleg van een rotonde
- Afname areaal weidevogelgebied
- Aanwezigheid van kunstmatige lichtbronnen (straatverlichting en licht van verkeer)
- Groei aan verkeersbewegingen
- Licht en geluid van verkeer

3.3 Toetsing aanwezige soorten

In het vorige hoofdstuk is beschreven in hoeverre dier- en plantensoorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen en/of in hoeverre het voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. In deze paragraaf is getoetst of het beoogde voornemen een effect kan hebben op de verwachte aanwezige beschermde soort(en). De andere soortgroepen worden in dit hoofdstuk dan ook verder buiten beschouwing gelaten.

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat effecten met zekerheid moeten kunnen worden uitgesloten. Wanneer effecten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, kan daarom nader onderzoek noodzakelijk zijn.

3.3.1 Vogels

De aanleg van de rotonde betekent dat de weg meer ruimte in beslag gaat nemen. Het gevolg is dat een klein deel van het grasland zal verdwijnen. Ook kunnen vogels verstoord worden door licht van verkeer en verkeerslichten en geluid van verkeer. Een watergang die direct langs de weg ligt zal vergraven worden maar blijft in de beoogde situatie parallel langs de rijbaan lopen. Bij deze ontwikkelingen moet rekening gehouden worden met diverse algemene broedvogels die in of in de nabijheid van de watergang kunnen broeden. Dit zijn onder andere meerkoet, waterhoen en wilde eend. Door buiten het broedseizoen te werken (15 maart tot 15 juli) kan een effect op broedvogels voorkomen worden, hoewel buiten deze periode ook vogels kunnen broeden.

Daarnaast moet rekening gehouden worden met weidevogels en het beschermingsregime van bijzonder weidevogelgebied. Effecten op weidevogels en bijzonder weidevogelgebied worden in hoofdstuk 4 getoetst.

3.3.2 Vissen

Het is niet uitgesloten dat kleine modderkruiper (tabel 2) en bittervoorn (tabel 3) in de watergangen in en in de nabijheid van het plangebied voorkomen. Omdat een deel van de sloot wordt verlegd kan niet worden uitgesloten dat exemplaren van deze soorten worden geschaad bij graafwerkzaamheden. Nader onderzoek is nodig om vast te stellen of bittervoorn en/of kleine modderkruiper in het plangebied voorkomen. Als naar aanleiding van het onderzoek blijkt dat deze soorten wel in het plangebied voorkomen betekent dit dat er aanvullende maatregelen nodig zijn en dat er voor bittervoorn een ontheffing aangevraagd moet worden. Voor kleine modderkruiper voldoet het werken volgens een goedgekeurde gedragscode. De maatregelen voor kleine modderkruiper moeten wel in een mitigatieplan worden opgenomen. Omdat het watersysteem in de beoogde situatie niet verandert en het watersysteem bij de werkzaamheden aaneengesloten blijft wordt verwacht dat een aanvraag van een ontheffing geen problemen zal opleveren. De watergang wordt over een lengte van ongeveer 50 meter vergraven. Dit is een kleine fractie van het totaal areaal geschikt habitat dat aanwezig is. Tevens zijn alleen tijdelijke effecten te verwachten. De gunstige staat van instandhouding komt daarom niet in het geding. Wel dient bij de werkzaamheden voorkomen te worden dat er exemplaren gedood of geschaad worden.

3.3.3 Overige ongewervelden

Het kan niet worden uitgesloten dat platte schijfhoren (tabel 3) in de watergangen in en in de nabijheid van de N470 voorkomt. Bij het vergraven van de watergangen kunnen exemplaren van deze soort worden geschaad. Tevens wordt het leefgebied van de soort aangetast. Nader onderzoek is nodig om vast te stellen of platte schijfhoren in het plangebied voorkomt. Als naar aanleiding van nader onderzoek blijkt dat platte schijfhoren in het plangebied voorkomt zijn aanvullende maatregelen en een ontheffing noodzakelijk. Omdat een klein deel van de watergang verlegd wordt is het effect tijdelijk en lokaal.

Omdat het watersysteem in de beoogde situatie niet verandert en het watersysteem bij de werkzaamheden aaneengesloten blijft wordt verwacht dat noodzakelijke aanvraag van een ontheffing geen problemen zal opleveren. De watergang wordt over een lengte van ongeveer 50 meter vergraven. Dit is een kleine fractie van het totaal areaal geschikt habitat, dat aanwezig is. Tevens zijn alleen tijdelijke effecten te verwachten. De gunstige staat van instandhouding komt daarom niet in het geding. Wel dient bij de werkzaamheden voorkomen te worden dat er exemplaren gedood of geschaad worden.

3.4 Conclusies toetsing Flora- en faunawet

In tabel 3.1 zijn de beschermde tabel 2- en 3-soorten uit de Flora- en faunawet opgenomen waarvan niet uitgesloten kan worden dat zij geschaad worden door de ingreep. Eventueel overtreden verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet zijn eveneens weergegeven.

Afhankelijk van de tijd tussen dit onderliggende onderzoek en de uitvoering van de beoogde ontwikkeling kan een actualiserend of aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn naar de aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten. Met name bij het in ongebruik raken van grond en/of bebouwing is de kans op (nieuw)vestiging van beschermde soorten aanwezig. De conclusies van dit onderzoek zijn daarom hooguit enkele jaren geldig.

Tabel 3.1 Flora- en faunawet soorten (tabel 2/3) die mogelijk geschaad worden

Soortgroep	Soorten planlocatie	Verbodsbepalingen
Broedvogels tijdens broedseizoen	Diverse algemene broedvogels	Geen (aantasting van) vogels tijdens broedseizoen mits uitvoering buiten broedseizoen
Vissen	Kleine modderkruiper (tabel 2) en bittervoorn (tabel 3)	Nader onderzoek nodig
Overige ongewervelden	Platte schijfhoren (tabel 3)	Nader onderzoek nodig

4 Toetsing bijzonder weidevogelgebied

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag: In welke mate vindt aantasting plaats van belangrijk weidevogelgebied. Hierbij wordt ingegaan op fysiek oppervlakteverlies en de verstoring door licht en geluid. Ook wordt in onderstaand tekstkader kort ingegaan op het afpalingsrecht van de eendenkooi die in de nabijheid van het plangebied aanwezig is.

Afpalingsrecht en ecologische effecten

In de nabijheid van het plangebied ligt een eendenkooi. Het afpalingsrecht stelt dat er binnen de afpalingskring geen verstoring op de eendenkooi mag plaatsvinden. Dit geldt echter niet voor handelingen die worden verricht ter uitvoering van openbare werken. Voor het realiseren van de rotonde in het tracé van de N470 is daarom geen onteigening van het afpalingsrecht nodig. Bij een verstorend effect kan dit worden afgedaan met een financiële vergoeding die doorgaans klein zal zijn. Het verdient aanbeveling om voorafgaand aan de ontwikkelingen tot een overeenkomst te komen met de kooiker (Claassen-Dales & Sluysmans, 2005).

Ecologisch gezien worden er op basis van de conclusies en aanbevelingen van onderliggende toetsing op de Flora- en faunawet en bijzonder weidevogelgebied geen effecten op de eendenkooi verwacht. De aanwezige watergang wordt verlegd waardoor de situatie feitelijk niet veranderd. Er vindt wel een geringe afname van het areaal grasland plaats. Omdat de afname een zeer kleine fractie is van het areaal grasland dat in de totale polder aanwezig is wordt een effect op eendensoorten op voorhand uitgesloten.

4.1 Soortverspreiding

De Zuidpolder van Delfgauw is aangewezen als belangrijk weidevogelgebied. Er worden in het plangebied broedende weidevogels verwacht. Dit zijn eendensoorten (met uitzondering van wilde eend), patrijs, graspieper, gele kwikstaart, veldleeuwerik, kievit, scholekster, tureluur, watersnip en grutto. Ook kan niet worden uitgesloten dat er een aantal algemene soorten binnen het plangebied broeden.

De Zuidpolder Delfgauw is in 2010 volgens SOVON-normen geïnventariseerd (Mostert & Schenkeveld, 2010). In 2011 heeft Tauw onderzoek naar broedvogels uitgevoerd in de percelen en het moerasgebiedje direct ten zuiden van de weg (Tauw, 2012). Deze percelen zijn in het onderzoek van bureau Schenkeveld niet meegenomen. De gegevens zijn in dit rapport gebundeld om een compleet beeld te krijgen van de aanwezige broedvogels.

De resultaten uit het onderzoek van Bureau Schenkeveld tonen dat er op de percelen ten noorden van de beoogde rotonde twee krakeenden, één paar kuifeenden, vier scholeksters, acht kieviten en vier grutto's hebben gebroed. Twee veldleeuweriken werden zingend in de zuidoost hoek van de polder aangetroffen. Overige opvallende soorten zijn zomertaling, patrijs, kluut en kleine plevier. Deze zijn allemaal aangetroffen in het moerasgebiedje ten zuidoosten van de Zuideindseweg (zijstraat). Gezien de afstand tot het plangebied wordt een effect op deze soorten uitgesloten. Verder zijn soorten zoals wilde eend, meerkoet, en waterhoen in aangetroffen. Het is niet uitgesloten dat deze soorten in de watergangen nabij het plangebied broeden.

De percelen direct ten zuiden van het plangebied zijn in 2011 door Tauw geïnventariseerd. Uit de resultaten blijkt dat de aangrenzende percelen door kuifeend, tureluur, kievit, scholekster en grutto als broedgebied wordt gebruikt (Tauw, 2012).

4.2 Oppervlakteverlies

Door de aanleg van de rotonde treedt een geringe afname van de fysieke oppervlakte van het belangrijk weidevogelgebied op. Ongeveer 1485 m² (0,15 hectare) weidevogelgebied zal plaats maken voor de rotonde. De oppervlakte is met behulp van GIS berekend en omvat het verschil tussen de huidige en de beoogde oppervlakte van de bestemming 'verkeer' die binnen de begrenzing van bijzonder weidevogelgebied valt. Dat er direct langs de weg geen broedende weidevogels zijn aangetroffen (Tauw, 2012) werpt de discussie op of er daadwerkelijk een afname van broedgebied plaatsvindt. Op basis van dit gegeven is met de provincie overlegd in welke mate de beoogde ontwikkeling gevolgen heeft voor het areaal belangrijk weidevogelgebied. In paragraaf 4.6 worden de bevindingen vermeld.

4.3 Effecten door geluid

De huidige geluidsverstoring bestaat uit het verkeer op de zuidelijke rijstrook en het verkeer op de noordelijke rijstrook. Het geluid verspreidt zich voor de helft in noordelijke richting en voor de helft in zuidelijke richting; dit geldt voor beide rijstroken. De rotonde wordt in het midden van de bestaande rijbanen gesitueerd, waarbij er een verbreding van één extra rijstrook aan de zuid- en noordzijde van de bestaande rijbaan wordt aangelegd. Het hart van de zuidelijke rijbaan verschuift hierdoor ca. 1,75 meter in zuidelijke richting en ter plaatse van de rotonde ongeveer 15 meter.

De noordelijke rijbaan verschuift over dezelfde afstanden, alleen in noordelijke richting. Doordat de rijbanen gelijkmatig verschuiven in noordelijke en zuidelijke richting, blijft de as van de weg gelijk en is de verwachting dat de voorde weidevogels relevante 42 dB(A) contour (Reijnen et al., 1992 ; Reijnen,1995) niet zal verschuiven. Immers de geluidsbelasting van de weg inclusief rotonde in zuidelijke richting vanaf de zuidelijke rijstroken, zal verder naar het zuiden toe plaatsvinden en minder ver naar het noorden dan in de huidige situatie. De verstoring richting het zuiden vanaf de noordelijke rijstroken zal juist minder ver naar het zuiden toe reiken dan in de huidige situatie. De noordelijke verschuiving van de rijstroken inclusief rotonde doet het effect van de zuidelijke verschuiving teniet.

4.4 Effecten door licht

Door het verleggen van de aarden wal wordt het effect van verstoring door kunstmatig licht van verkeer voldoende gemitigeerd. Rond de rotonde worden in totaal 6 lichtmasten geplaatst. Uit onderzoek (de Molenaar et al., 2000) blijkt dat wegverlichting een negatief effect heeft op de habitatkwaliteit van grutto's. Eén van de conclusies van het onderzoek is dat de lichtbronnen invloed hebben op het ruimtegebruik van het grasland. Vogels die vroeg beginnen met broeden doen dit verder van de lichtbronnen dan de vogels die later beginnen met broeden. Dit effect kan zich uitstrekken over enkele honderden meters. Volgens de soortenkaart uit het broedvogelonderzoek van Tauw (Tauw, 2012) broeden er twee grutto's op 150 meter van de plek waar de rotonde beoogd is. Binnen 400 meter van de beoogde rotonde hebben vier paar grutto's gebroed. Ook tureluur en kievit broeden binnen enkele honderden meters van het plangebied. Het is aannemelijk dat de effecten op deze soorten vergelijkbaar zijn met de effecten op grutto's. Een effect op de broedpopulatie weidevogels door de aanwezige lichtbronnen kan daarom niet op voorhand worden uitgesloten.

Op het gebied van straatverlichting bestaan praktische toepassingen die het mogelijk maken om de negatieve effecten van lichtvervuiling te mitigeren. Zo kan het licht zo worden afgesteld dat het alleen de weg beschijnt en niet de omgeving van de rotonde. Ook kan gekozen worden voor verlichting op het wegdek. Het is niet duidelijk of deze toepassing uitvoerbaar is met betrekking tot de verkeersveiligheid. Als er gebruik gemaakt wordt van dergelijke toepassingen worden effecten op weidevogels voldoende gemitigeerd.

Als de mitigerende maatregelen niet worden uitgevoerd dan dient het procedureschema compensatie gehanteerd te worden (Provincie Zuid-Holland, 1997). De werking van het schema wordt hier in grote lijnen uitgezet. Volgens het schema moet het belang van de beoogde ontwikkeling onderbouwd worden en moet een alternatievenoverweging gemaakt worden. Ook moeten mitigerende maatregelen overwogen worden. Mits noodzakelijk na bovengenoemde stappen moet de aard en de omvang van het effect bepaald worden en gekeken worden naar passende mitigerende maatregelen. De maatregelen moeten voorafgaand aan de uitvoering van de beoogde ontwikkeling plaatsvinden. Het monitoren en evalueren van de maatregelen moeten vervolgens de effectiviteit van de maatregelen in beeld brengen.

4.5 Effecten door landschapselementen

Diverse landschapselementen kunnen een verstorende werking op broedende weidevogels hebben. Zichtbelemmerende elementen zoals bomen en huizen maar ook relatief platte elementen zoals fietspaden en spoorwegen hebben een verstrend effect op broedende weidevogels. Onderzoek wijst uit dat weidevogels afstand houden van deze elementen. Dit resulteert in een lagere dichtheid broedende weidevogels in de nabijheid van het verstrend element. Rond de rotonde wordt een aarden wal aangelegd. De verstoringafstand van een aarden wal voor de soorten scholekster, grutto en Kievit is 50 meter (Van der Vliet et al., 2010). Omdat de wal er in de huidige situatie ook al ligt wordt de verstoring niet groter. Het gebied waar de verstoring plaatsvindt, schuift wel ongeveer 15 meter het gebied in. Omdat hier geen broedende weidevogels zijn vastgesteld is een effect te verwaarlozen.

4.6 Conclusies toetsing belangrijk weidevogelgebied

Een klein deel van het areaal belangrijk weidevogelgebied zal plaats maken voor de rotonde. Omdat er in de directe omgeving van de weg geen broedvogels zijn vastgesteld (Tauw, 2012) kan een daadwerkelijk verlies van de oppervlakte geschikt broedgebied ter discussie gesteld worden. Negatieve effecten van licht en geluid zijn uitgesloten mits mitigerende maatregelen worden getroffen. Door het verleggen van de aarden wal wordt het effect van licht van verkeer voldoende gemitigeerd. Het gebruiken van praktische toepassingen die de lichtvervuiling van straatverlichting mitigeert is een noodzakelijke maatregel.

Het oppervlakte verlies van ongeveer 1485 m² (0,15 hectare) dient strikt genomen gecompenseerd worden volgens de hierboven beschreven procedure.

Het compensatiebeginsel omschrijft een volgorde van de vorm van compensatie:

- 1) Directe compensatie grenzend aan of in het weidevogelgebied.
- 2) Kwaliteitsimpuls in het weidevogelgebied.
- 3) Financiële genoegdoening, waarmee elders in de provincie weidevogelgebied kan worden aangekocht dan wel verbeterd kan worden (bijdrage aan het Groenfonds).

Uit overleg met de provincie blijkt dat aankoop van een dergelijke kleine oppervlakte als niet realistisch gezien kan worden. Een kwaliteitsimpuls voor het weidevogelgebied in de polder dient in verhouding te zijn met het verlies aan kwaliteit en oppervlakte. In dit geval is het verlies van kwaliteit zeer beperkt; immers er broeden geen weidevogels in het door de rotonde in beslag genomen oppervlakte of in het door de opschuiving van de aarden wal additioneel verstoorde gebiedje. En de rol als foerageergebied is –gezien de geringe oppervlakte- ook beperkt. Een dergelijke kleine impuls zal voor het weidevogelgebied als geheel weinig effect hebben. Een realistische derde mogelijkheid is daarom financiële genoegdoening.

5 Toetsing EHS

Op een aantal plaatsen ligt het tracé op 200 en 500 meter van de EHS. In dit hoofdstuk worden de effecten van de beoogde ontwikkeling op de 'kenmerken en waarden' van de EHS getoetst.

5.1 Aantasting oppervlakte

De afstand tussen de beoogde rotonde en de EHS bedraagt minimaal 200 meter. Het betreft een zeer lokale ingreep waarbij de oppervlakte van de EHS niet fysiek wordt aangetast. Door de aantasting van de functionaliteit van de EHS kan wel oppervlakteverlies plaatsvinden.

5.2 Aantasting functionaliteit

Om de aantasting van de functionaliteit van de EHS te toetsen wordt gekeken naar de effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden die voor het gebied beschreven zijn. De wezenlijke kenmerken en waarden zijn gekoppeld aan de natuurdoelen van het gebied. Deze natuurdoelen zijn beschreven in het 'Natuurbeheerplan Zuid-Holland'. In dit document valt de Zuidpolder van Delfgauw onder deelgebied Midden Nederland. Het gebied wordt beschreven als graslandpolders op veen en zeeklei, waarin op sommige plaatsen voormalige getijdenkreken als ruggen zichtbaar zijn. De doelen voor agrarisch natuurbeheer- en landschapsbeheer zijn het waarborgen van de botanische waarden op de slootkanten en broedgebied voor weidevogels en akkervogels. Tevens is het landschapsbeheer gericht op het behoud van de voor Zuid-Holland karakteristieke landschapselementen (Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, 2012).

Tijdens het oriënterend veldbezoek is vastgesteld dat de oevers in de directe omgeving van het plangebied botanisch gezien niet van grote waarde zijn. De aangetroffen plantensoorten kenmerken een voedselrijke en verstoorde situatie. Daarnaast zal alleen tijdelijk een effect optreden omdat de watergang alleen verlegd wordt. Dit biedt eventueel mogelijkheden om de oevers zo in te richten dat een meerwaarde voor het gebied optreedt.

Effecten op weidevogels zijn in hoofdstuk 4 behandeld. Er is vastgesteld dat effecten van geluid en licht geen negatieve effecten op weidevogels hebben, mits een aantal maatregelen wordt genomen om de effecten te mitigeren. Aantasting van de functionaliteit van de EHS is daarom op voorhand uitgesloten.

5.3 Conclusies toetsing EHS

De beoogde ontwikkeling heeft geen negatief effect op de oppervlakte en functionaliteit van de EHS. Er zijn met betrekking tot de EHS daarom geen ecologische bezwaren tegen het realiseren van de rotonde.

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Conclusies

De gemeente Pijnacker-Nootdorp heeft het voornemen om in het tracé van de N470 een rotonde aan te leggen. Tauw heeft met betrekking tot deze ontwikkeling een natuurtoets uitgevoerd. Het doel van de toets is om te onderzoeken of de beoogde ontwikkeling negatieve effecten heeft op soorten die onder de Flora- en faunawet beschermd zijn. Omdat de weg aan belangrijk weidevogelgebied en de EHS grenst en er een eendenkooi in de nabijheid van het plangebied aanwezig is, zijn de effecten op weidevogels en EHS en de gevolgen voor het afpalingsrecht ook getoetst.

6.1.1 Flora en faunawet

Alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen zijn beschermd tijdens de broedperiode. Het kan niet worden uitgesloten dat er algemene broedvogels zoals wilde eend, meerkoet en waterhoen in de oevers van de sloten broeden. Het verdient de aanbeveling om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.

Bij het vergraven van sloten kunnen effecten op kleine modderkuiper, bittervoorn en platte schijfhoren niet worden uitgesloten. Nader onderzoek is nodig om vast te stellen of deze soorten in het plangebied voorkomen.

Als blijkt dat de soorten wel in het plangebied voorkomen zijn aanvullende maatregelen nodig. Kleine modderkuiper is een tabel-2 soort. Als er volgens een gedragscode gewerkt wordt zijn er geen ecologische bezwaren tegen de beoogde ontwikkelingen. Het is wel noodzakelijk om de maatregelen vast te leggen in een mitigatieplan. Bittervoorn en platte schijfhoren zijn tabel 3-soorten.

Het is noodzakelijk om in het bezit te zijn van een goedgekeurd mitigatieplan waarin staat beschreven wat er gedaan wordt om de gunstige staat van instandhouding van deze soorten te waarborgen. Omdat het watersysteem niet wordt aangetast en de invloed van de werkzaamheden zeer tijdelijk en lokaal zijn worden er geen problemen verwacht bij het aanvragen van een ontheffing en het wijzigen van het bestemmingsplan. Het mitigatieplan dat opgesteld moet worden is onderdeel van de ontheffingsaanvraag.

De Flora- en faunawet gaat uit van het voorzorgsbeginsel en stelt dat een overtreding van verbodsbepalingen met zekerheid moet kunnen worden uitgesloten. Uitsluitel is alleen mogelijk op basis van voldoende en actuele gegevens.

Wanneer negatieve effecten op soorten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, is daarom nader onderzoek naar de aanwezigheid van deze soorten noodzakelijk. Ook bij het aanvragen van een eventuele ontheffing of indienen van een mitigatieplan dient de aanwezigheid van de betreffende soort aangetoond te worden. Hierbij geldt een 'omgekeerde bewijslast' waarbij de initiatiefnemer verantwoordelijkheid draagt.

6.1.2 Belangrijk weidevogelgebied

Effecten door geluid en licht kunnen voldoende worden gemitigeerd om een negatief effect op broedende weidevogels met zekerheid uit te sluiten. Een aarden wal om effecten van licht en geluid van verkeer te mitigeren en toepassingen om lichtvervuiling door lichtmasten te voorkomen zijn noodzakelijke maatregelen.

In overleg met de provincie is vastgesteld dat vervolgstappen nodig zijn voor het deel grasland dat ten behoeve van de aanleg van de rotonde verdwijnt. Uit onderzoek is gebleken dat het om een lokale ingreep gaat en dat er op de beoogde locatie in 2010 geen weidevogels hebben gebroed. De vervolgstappen kunnen bestaan uit financiële genoegdoening of een kwaliteitsimpuls.

6.1.3 Afpalingsrecht

Met betrekking tot het afpalingsrecht zijn geen knelpunten te verwachten omdat de ontwikkelingen handelingen betreffen die worden verricht ter uitvoering van een openbaar werk. De onteigening van het afpalingsrecht is daarom niet noodzakelijk. Eventuele verstorende effecten worden doorgaans met een geringe financiële vergoeding afgedaan. Ecologisch gezien worden er echter geen verstorende effecten verwacht. De ingreep vindt zeer lokaal plaats en heeft tot gevolg dat ongeveer 1485 m² (0,15 hectare) grasland zal verdwijnen. Omdat dit is een kleine fractie is ten opzichte van het totale areaal grasland wordt een effect op diverse eendensoorten op voorhand uitgesloten. Het verdient aanbeveling op voorafgaand aan de werkzaamheden tot overeenstemming te komen met de kooiker.

6.1.4 EHS

De ingreep is lokaal en er vindt geen aantasting van de oppervlakte van de EHS plaats. Effecten van licht en geluid kunnen voldoende worden gemitigeerd om een negatief effect op de functionaliteit van de EHS met zekerheid uit te sluiten. Een aarden wal om effecten van licht en geluid van verkeer te mitigeren en toepassingen om lichtvervuiling door lichtmasten te voorkomen zijn noodzakelijke maatregelen.

6.2 Aanbevelingen

Nader onderzoek

Het verdient aanbeveling om nader onderzoek naar kleine modderkruiper, bittervoorn en platte schijfhoren uit te voeren. De watergang wordt over een lengte van ongeveer 50 meter vergraven. Dit is een kleine fractie van het totaal aanwezige areaal geschikt habitat. Tevens zijn alleen tijdelijke effecten te verwachten. De gunstige staat van instandhouding komt daarom niet in het geding. Wel dient bij de werkzaamheden voorkomen te worden dat er exemplaren gedood of geschaad worden.

Als er geen beschermde soorten worden aangetroffen kunnen de werkzaamheden zonder aanvullende maatregelen (afgezien van het naleven van de zorgplicht) plaatsvinden.

Compensatie en ontheffing indien er bij nader onderzoek relevante beschermde soorten worden aangetroffen

De jurisprudentie ten aanzien van te treffen maatregelen in het kader van de Flora- en faunawet is voortdurend aan veranderingen onderhevig. Recentelijke uitspraken van de Raad van State leren dat alleen maatregelen die gericht zijn op het *geheel en vooraf voorkomen* van effecten (en overtreding verbodsbepalingen) 'mitigatie' genoemd kunnen worden. Wanneer maatregelen gericht zijn op het *wegnemen* van aanvankelijk optredende effecten, dienen deze als 'compensatie' aangemerkt te worden. In dat geval is dus ook sprake van een overtreding van verbodsbepalingen (er is immers een al dan niet tijdelijk effect) en is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Ook bij mitigatieplannen verdient het de aanbeveling het mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EZ. Dit dient te gebeuren door het indienen van een ontheffingsaanvraag, waarbij de goedkeuring van de mitigerende maatregelen gegeven wordt in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

De noodzaak tot het daadwerkelijk in bezit hebben van een goedgekeurd mitigatieplan of een ontheffing is gekoppeld aan de uitvoeringsfase. De ruimtelijke vergunning- en planprocedures kan daarom doorgang vinden. Het aanvragen van een ontheffing of het laten goedkeuren van het mitigatieplan én het uitvoeren van de maatregelen van de ontheffing of het mitigatieplan dient echter wel vóór aanvang van de werkzaamheden afgerond te zijn. Bij formele ontheffingsaanvragen dient rekening gehouden te worden met een proceduredtijd die kan oplopen tot meerdere maanden.

Geldigheid onderzoek

Afhankelijk van de tijd tussen dit onderliggende onderzoek en de uitvoering van de beoogde ontwikkelingen kan een actualiserend of aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn naar de aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten. Met name bij het in ongebruik raken van grond en/of bebouwing is de kans op (nieuw)vestiging van beschermde soorten aanwezig. De conclusies van dit onderzoek zijn daarom hooguit enkele jaren geldig.

Natuurlijke inrichting

Met de toekomstige inrichting van het plangebied zou rekening gehouden kunnen worden met natuur in algemene zin. Zo kan voor de opvang van regenwater gebruik gemaakt worden van (zak)sloten met flauwe taluds. Op deze taluds kan bij een goed beheer op de overgangszone van water naar land een bijzondere vegetatie ontwikkelen. Bovendien bieden dergelijke zones mogelijkheden voor bijvoorbeeld amfibieën, libellen en flora.

7 Literatuur

Literatuur

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioida, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Bureau Waardenburg, 2005. Geredigeerde tekst uit 'Flora en fauna in acht bestemmingsgebieden in de gemeente Pijnacker-Nootdorp'.

Claassen-Dales, W.J.B & J.A.M.A. Sluysmans, 2005. De verstoorde eend. Inbreuk op recht van eendenkooi. Bouwrecht nr. 12.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Dijkstra, K.D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002. De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse fauna 4. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, 2012. Natuurbeheerplan 2013, Zuid-Holland.

Limpens, H.J.G.A., P. Twisk & G. Veenbaas, 2004. Met vleermuizen overweg. Brochure over vleermuizen en de wijze waarop bij planning, aanleg, reconstructie en beheer van wegen praktische invulling kan worden gegeven aan de wettelijke zorgplicht voor vleermuizen. Uitgave Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft & de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Arnhem.

LNV, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

Mostert, K., & B. Schenkeveld, 2010. Natuuronderzoek Ruijven-Zuidpolder-Ackerdijk-Oude Leede, Pijnacker-Nootdorp. Bureau Schenkeveld.
Provincie Zuid-Holland, 1997. Compensatiebeginsel voor natuur en landschap.

Reijnen, M.J.S.M., G. Veenbaas & R.B.P. Foppen, 1992. Het voorspellen van het effect van snelverkeer op broedvogelpopulaties. Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat. Dienst Weg- en Waterbouwkunde Rijkswaterstaat. DLO-Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek.

Reijnen, R., 1995. Disturbance by car traffic as a threat to breeding birds in the Netherlands. Proefschrift Rijksuniversiteit Leiden, 1995.

Tauw, 2012. Inventarisatierapport weidevogels en vegetatie 2011. Kenmerk R001-4782128ARY-mya-V01-NL.

Vliet. van der, R.E., J. van Dijk, M.J. Wassen, 2010. How different landscape elements limit the breeding habitat of meadow bird species. *Ardea* 98: 203–209.

Internetbronnen

www.zoogdieratlas.nl*

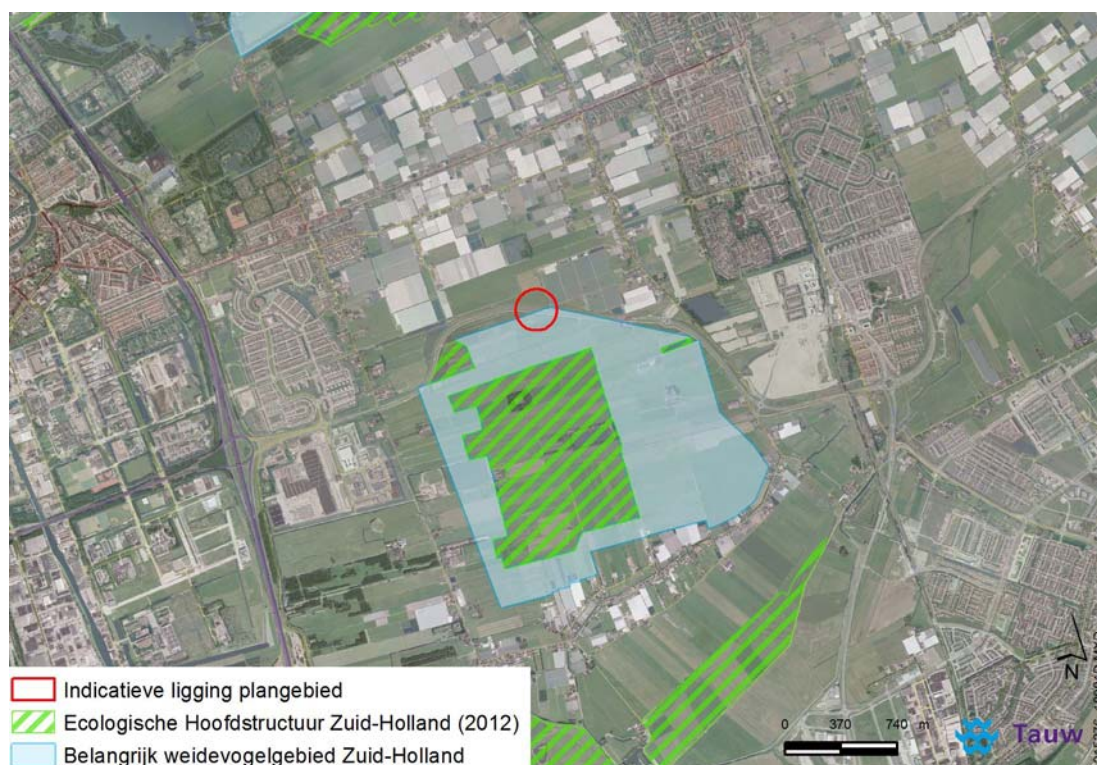
www.sovon.nl*

*Internet bronnen zijn het laatst bezocht op 3 maart 2013.

Bijlage

1

Overzichtskaart

Figuur 7.1 Overzicht van de ligging ten opzichte van de EHS en belangrijk weidevogelgebied. De EHS is op de kaart ruim begrensd. Het plangebied grenst in werkelijkheid niet direct aan de EHS. Bij de herijking van 2013 is het deel van de EHS in de polder als 'geen internationaal doel, in onderzoek bij gebiedspartijen' benoemd.

Bijlage

2

Toelichting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. Uitgangspunt van de wet is dat aantasting van de beschermde soorten moet worden voorkomen. Wanneer dit niet mogelijk is, kan een ontheffing worden verleend door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I, voorheen LNV). De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën namelijk:

- Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten
- Tabel 2: Schaarse soorten
- Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

Naast deze drie groepen zijn alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Daarnaast zijn van een aantal soorten de vaste rust- en verblijfplaatsen én de functionele omgeving jaarrond beschermd (zie *Vogels*).

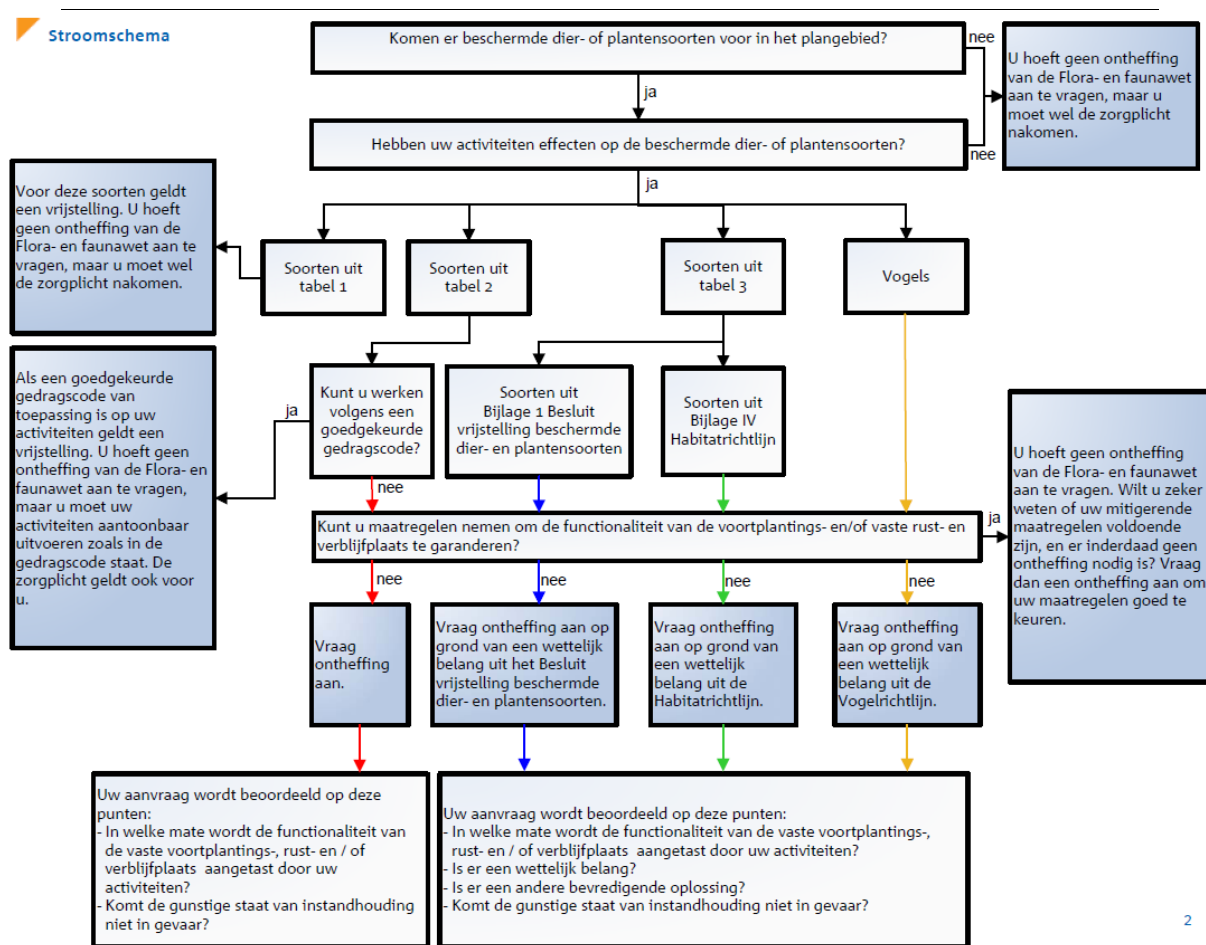
De Flora- en faunawet bevat artikelen met bijbehorende verbodsbepalingen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht. Activiteiten waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden dienen voorkomen te worden, bijvoorbeeld door het treffen van mitigerende maatregelen. Indien dit niet mogelijk is, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van het Ministerie van EL&I. Een mitigatieplan of ontheffing dient in het bezit te zijn voorafgaand aan de start van de uitvoeringsfase.

- Artikel 2: Zorgplicht ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd
Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, beschadigen of verwijderen van beschermde planten
Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren
Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren
Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijf- en voortplantingsplaatsen
Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren
Artikel 13: Verbod: bezit van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1 geldt een vrijstellingsregeling. Voor de tabel 2- en 3-soorten is bij bepaalde activiteiten (zie onderstaand schema) ook geen ontheffing nodig wanneer deze worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van EL&I goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode. Wanneer niet volgens een gedragscode gewerkt wordt en wanneer tabel 2- of 3-soorten worden aangetast, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen. Recentelijke uitspraken van de Raad van State leren dat maatregelen alleen als 'mitigatie' bestempeld mogen worden wanneer deze gericht zijn op het (vooraf) voorkomen van overtreding van verbodsbepalingen. In gevallen waar effecten verwacht worden, vormen de te treffen maatregelen echter vaak een compensatie van aanvankelijk wel optredende effecten.

Alleen wanneer maatregelen die gericht zijn op het *geheel en vooraf voorkomen* van effecten (en overtreding verbodsbepalingen) kan de term 'mitigatie' gebruikt worden. Het verdient de aanbeveling een mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I (in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag). Wanneer maatregelen gericht zijn op het *wegnemen* van aanvankelijk optredende effecten, dienen deze als 'compensatie' aangemerkt te worden. In dat geval is dus ook sprake van een overtreding van verbodsbepalingen (er is immers een al dan niet tijdelijk effect) en is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk.

Onderstaand is een stroomschema opgenomen met de bepalingen wanneer een mitigatieplan of ontheffing nodig is.

Zoals weergegeven in het stroomschema, moet wanneer het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, een ontheffing worden aangevraagd. Het verkrijgen van een ontheffing is aan strikte voorwaarden gebonden. De exacte voorwaarden verschillen afhankelijk van de beschermde status van de soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd.

Tabel 1-soorten (algemene en niet bedreigde soorten)

Begin 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur in het kader van de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is geregeld dat een aantal algemene soorten, vanaf toen de tabel 1-soorten genoemd, bij bepaalde activiteiten verstoord mag worden zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om 'Beheer en onderhoud', 'Bestendig gebruik' en 'Ruimtelijke ontwikkeling'. Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, óók als dit schadelijke effecten heeft voor deze soorten. De zorgplicht is voor deze soorten echter onverminderd van toepassing.

Tabel 2-soorten (schaarse soorten)

Voor de tabel 2-soorten kan een mitigatieplan worden opgesteld (en goedgekeurd door het Ministerie van EL&I in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien de activiteit een 'redelijk doel' dient en er geen afbreuk wordt gedaan aan de 'gunstige staat van instandhouding' van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen altijd mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen. Voor initiatiefnemers die beschikken over een door het Ministerie van EL&I geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor de tabel 2-soorten eveneens een vrijstelling.

Tabel 3-soorten (zeldzame en bedreigde soorten)

Voor de tabel 3-soorten kan door het Ministerie van EL&I eveneens een mitigatieplan worden goedgekeurd (in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien aan specifieke criteria wordt voldaan. Deze criteria zijn afhankelijk van de status van de betreffende tabel 3-soort²

Voor tabel 3-soorten afkomstig uit bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, kan ontheffing aangevraagd worden indien er geen alternatief beschikbaar is, en op grond van wettelijke belangen uit deze AMvB. Dit zijn:

- a) *Bepalingen inzake vrij verkeer en markt van het Verdrag tot oprichting van de EG*
- b) *Bescherming van flora en fauna*
- c) *Veiligheid van het luchtverkeer*
- d) *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
- e) *Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten*
- f) *Voorkomen van ernstige schade aan eigendom anders dan gewas, vee, bos en wateren*
- g) *Belangrijke overlast veroorzaakt door een beschermde inheemse diersoort*
- h) *Uitvoering van bestendig beheer en onderhoud in landbouw en bosbouw*
- i) *Bestendig gebruik*
- j) *Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.*

² De tabel 3-soorten kunnen verdeeld worden in twee categorieën; hetzij Bijlage 1-soorten van de bijlagen van het (AMvB) Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, of Bijlage IV-soorten van de bijlagen van de Europese Habitatrichtlijn. De aanwijzing van de eerste categorie is nationaal bepaald. Voor de tweede categorie gelden Europese verplichtingen om beschermingsmaatregelen te nemen.

Voor tabel 3-soorten uit de bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat voor ruimtelijke ingrepen alleen ontheffing verleend wordt indien er geen alternatief beschikbaar is en op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dit zijn:

- a) *Bescherming van wilde flora en fauna en instandhouding van de natuurlijke habitats*
- b) *Ter voorkoming van ernstige schade aan onder andere gewassen, veehouderijen, bossen en wateren*
- c) *In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten*
- d) *Ten behoeve van onderzoek en onderwijs, reproductie en herintroductie van soorten*
- e) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. De basis hiervoor vormt de Europese Vogelrichtlijn, waarin ondermeer de bescherming gereguleerd is van alle inheemse en geregeld voorkomende trekvogels, zodat deze 'kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten'. Voor deze vogels is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet geeft aan dat álle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd zijn tijdens de broedperiode. Ontheffingen voor verstoring tijdens de broedperiode worden niet verleend. Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij de nesten van categorie 1 tot en met 4 jaarrond beschermd zijn en categorie 5 alléén tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn. Voor deze soorten is daarom vaak ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving. De onderscheiden categorieën zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde géén koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
4. Nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: Boerenzwaluw, Groene specht en Torenvalk).

Het bevoegd gezag hanteert voor categorie 1 tot en met 4 de volgende soorten: *Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespendif en Zwarte wouw.*

De vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele leefomgeving van deze soorten zijn daardoor jaarrond beschermd. De rust- en verblijfplaatsen van de soorten van categorie 5 kunnen echter óók jaarrond beschermd zijn wanneer zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor deze soorten is daarom ook inzicht nodig in de aanwezige rust- en verblijfplaatsen. Voor categorie 5 hanteert het bevoegd gezag de volgende soorten:

Blauwe reiger, Boerenwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiswaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverwaluw, Pimpelmees, Raaf, Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenvalk, Zeearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht.

Voor het verstoren van broedende vogels tijdens de broedperiode wordt geen ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels en/of de jaarrond beschermde vaste rust- en De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Over de Rode Lijst

De Rode Lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode Lijst zijn geplaatst, zijn alléén beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Soorten kunnen op de Rode Lijst worden opgenomen wanneer zij zeldzaam zijn of wanneer de trend negatief is. Voor soorten van de Rode Lijst is niet per definitie een ontheffing vereist. Deze lijst heeft een signalerende functie en dient als een instrument ten behoeve van beleidsontwikkeling. Het zeldzamer worden van een bepaalde soort en het daarmee in een andere categorie terechtkomen, kan wel tot gevolg hebben dat een soort door de minister onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet wordt gebracht. Voorts geldt dat voor beschermde Rode Lijstsoorten de gunstige staat van instandhouding eerder in het geding kan zijn, waardoor eerder compenserende maatregelen kunnen worden geëist.

verblijfplaatsen geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten. Een ontheffing wordt alleen verleend indien er geen alternatief beschikbaar is en aan specifieke wettelijke criteria wordt voldaan, voortkomend uit de Europese Vogelrichtlijn. Deze criteria zijn:

- a) - *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
 - *Veiligheid van het luchtverkeer*
 - *Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren*
 - *Bescherming van flora en fauna*
- b) *In verband met onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- c) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

In het geval van vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te nemen, en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen. Hierbij is altijd een zogenaamde omgevingscheck nodig om inzicht te krijgen in de lokale omstandigheden. Het verdient de aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I, in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: "Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken".

Bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur

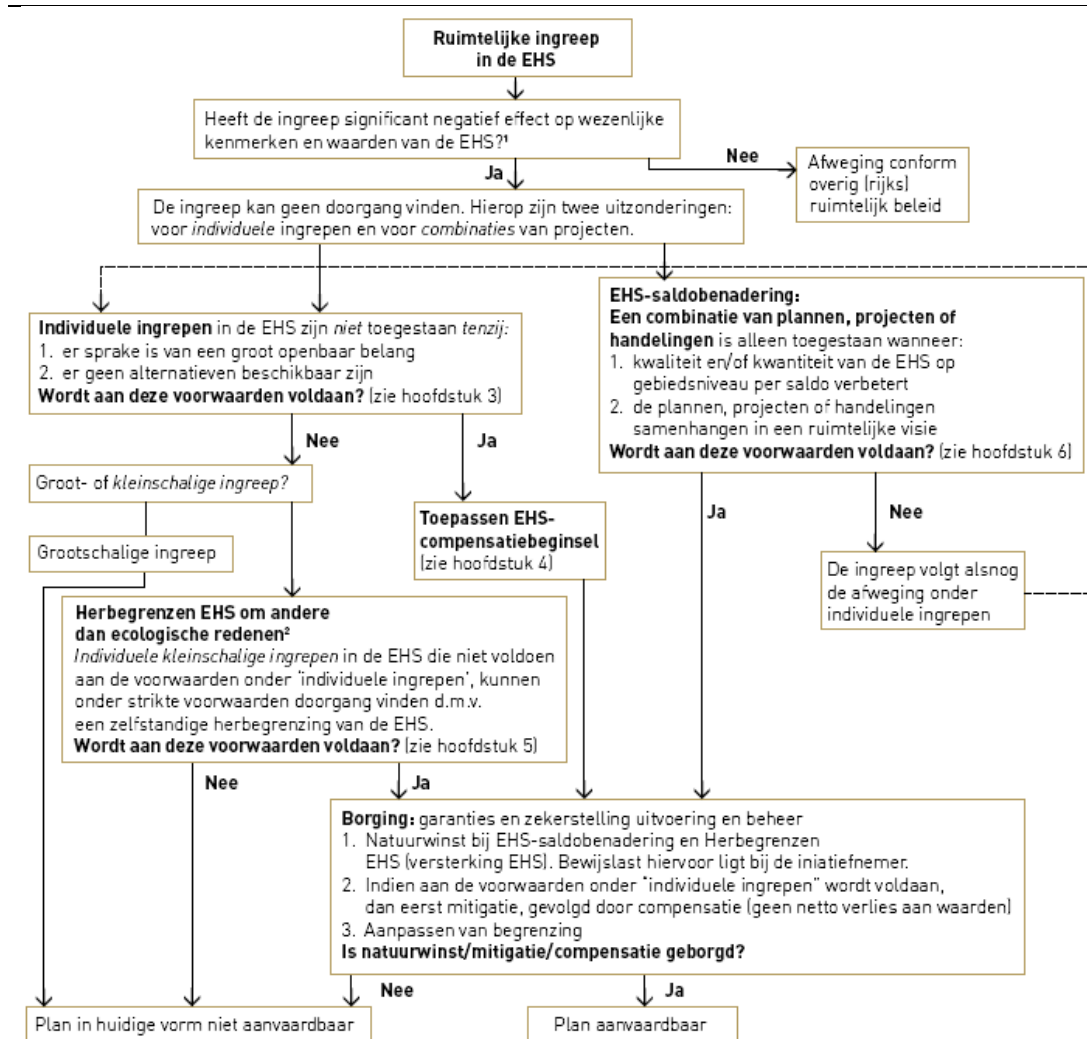
De Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de basis voor de vaststelling van het ruimtelijke beleid op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau. Het stelsel van de Wro gaat ervan uit dat plannen van een hogere overheid doorwerken naar lagere overheden. De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is verankerd in de Nota Ruimte (structuurvisie op rijksniveau) en Verordening Ruimte (provinciaal niveau) inclusief omgevingsplannen. De begrenzings- en indelingen bij de begrenzings- en bijbehorende doelen en/of doelsoorten verschillen per provincie, maar zijn altijd geheel of gedeeltelijk vastgelegd in provinciale omgevingsplannen en – verordeningen. Deze zijn bindend voor het vaststellende bestuursorgaan: gemeenten dienen de bescherming vast te leggen in hun bestemmingsplannen.

Het ruimtelijke beleid voor de EHS is altijd gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke waarden en kenmerken' van de EHS, waarbij tevens rekening wordt gehouden met andere gebiedsbelangen. Binnen de EHS is conform de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Plannen, projecten of handelingen worden volgens dit regime beoordeeld. Als wezenlijke kenmerken en waarden definieert de Verordening Ruimte de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om de bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.

Bij toetsing van de ingreep aan de EHS zijn de 'Spelregels EHS', een gezamenlijke uitwerking van Rijk en provincies, van toepassing. Het document heeft geen formele status maar vormt de basis voor het ruimtelijke beleid per provincie, zoals provinciale structuurvisies. In de spelregels wordt onder meer de eis gesteld dat voor ingrepen binnen de EHS aangetoond moet worden dat, bij aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden, er geen reële locatiealternatieven zijn én er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang.

Wanneer een ontwikkeling gepaard gaat met een ruimtelijke procedure is een onderzoek naar de mogelijke effecten op de EHS noodzakelijk. Wanneer er geen ruimtelijke procedure van toepassing is, maar wel mogelijke effecten op de EHS denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen alsnog noodzakelijk) toch een toetsing aan de doelen van de EHS uit te voeren en in overleg te treden met het bevoegd gezag, de gemeente.

In onderstaand stroomschema zijn deze en aanvullende stappen en benodigde onderbouwingen weergegeven [Ministerie van LNV, Spelregels EHS, 2007].

Stroomschema EHS [LNV, Spelregels EHS, 2007]

¹ Het gaat hier om het effect van de ingreep zelf en niet om een netto of reeds gesaldeerd effect. Indien de ingreep plaats vindt in een Natura 2000-gebied gelden aanvullende regels.

² Een andere mogelijkheid in de EHS is herbegrenzing om ecologische redenen. Deze mogelijkheid is echter niet weergegeven in dit schema omdat er geen ruimtelijke ingreep aan ten grondslag ligt.